40354

НОВА МАКЕДОНИЈА, 16820,

8 СТРАНИЦА ● ПЕТОК 19 НОЕМВРИ 1993 ГОДИНА

ИЗЛОЖБИ

Во Знакот на маниристичното

● Кон изложбите на Никола Мартиноски, на Лена Стефанова, Стефан Хаџи Николов и на Вељо Ташовски

Во Скопските галерии се отворија неколку самостојни изложби кои покрај сета различност во генерациската припадност, стилските определувања и достигањата на авторите, поседуваат едно заедничко својство: нивните дела откриваат маниристичност во постапката. Овие уметници, секој во сопствените рамки, ја чувствуваат сопствената гранична поставеност, со смислено и повеќе мануелно отколку духовно или обликовно продолжување и обнова на сликарството. Тоа не е поттикнато од некој надворешен фактор, туку е повеќе резултат на внатрешна еволуција, конечно како застој или извесна криза на творештвото. Меѓутоа, не треба сосем да се занемари фактот дека и најголемите уметници сликале „за продажба", со прилагодување на „потребите на пазарот" што значи поведување по одреден „манир", или преповторување и рутинско изведување на сопствениот веќе создаден стилски образец, но сега испразнет од подлабока

Никола Мартиноски: Мајка со дете"

содржина. Нивните дела не ги карактеризира, во историска смисла маниризам како елгрековско, пармиџаниновско или бројгеловско инсистирање на сопствената посебност, ниту на трансавангардата како неоманиризам туку варирање, „монтирање" и проследување на сопствените композициски, структурни и стилски „канони".

Ваквите размислувања се поттикнати од изложбата на слики од Никола Мартиноски (1903-1993), во МАНУ изработени повеќето во маслена техника врз стакло меѓу 1962 и 1971 година. Тој на своето сликарство му дава експресивна сила, нов колористички звук и карактеристичен ритам. Неговото дело потврдува дека виртуозноста е одлика на големите уметници, дека постигнал ослободеност која е природна и кога се работи за деформација до карикатуралност на ликовите. И кога тоа го прави со рутина, и потпора на навиката Мартиноски е неспоредлив.

Маниристичност во постапката може да се утврди пред делото и на други значајни македонски уметници, но сега ќе се задржам на некои актуелни примери. Стефан Хаџи Николов (1955) излага пастели и платна во галеријата „Стоби" со кои го потврдува континуитетот во својата работа. Во некои слики се повторува една иста тема: акт видена одстрана со скриен лик што е поставен во еден измислен предел подложен на ист третман и материја, како и голите куклести тела. Авторот има непосредна цел: да ја презентира својата вешта техника и способност на своите фигуративни мотиви да им даде привлечност, пред сè низ интимизирање на ликовната претстава и со добро одмерената сладникава еротичност. Има во овие дела извесен „попартистички" штимунг (далечна асоцијација на сликарот Мел Рамос), добро утврдена „шема" како сигурен клуч на една наметлива додворувачка допадливост. Таа е постигната со сигурно чувство за нежна тонска градација и извесна „атмосфера" на иреалност. Во ова сликарство сè повеќе станува евидентен еден манир на варирање на иста тема, по строго утврдени правила и со една цел-да се оствари привлечност барем кај одреден дел на публиката.

Претходно, во истата галерија беше отворена изложбата на Елена Стефанова Тупарева (1912-1991) претставена со повеќе пејзажи, мртви природи и портрети. Оваа уметничка излагала, по ослободувањето, на изложбите на ДЛУМ кога се забележани нејзините акварели. Дури подоцна, особено на изложбата „Современ македонски акварел" во 1984 година, беше укажано на вредностите на нејзиниот суптилен, лирски доживеан акварел. Изложбата тоа го потврди, но и внесе доза на претпазливост во донесувањето позаокружени заклучоци. Тоа се должи пред сè на неселективноста, или присуството на дела за кои не може да се каже дека се добро изведени акварели, во боја, цртеж и довршеност.

Вељо Ташовски (1949) излага свои најнови дела во Уметничката галерија, создадени во последните неколку години. Сликите „со мрежи" датираат од порано, така што оваа најнова серија доаѓа како разработување и заокружување на уметниковите настојувања. По неговите слики и цртежи од претходниот период, во кои постојат стилизирани назнаки на „мотиви од природата" доаѓа оваа најнова серија дела насловени како „слики" со број I-XXXIII. Тие се насликани на платно и свила, а основен мотив е мрежа поставена во најразлични комбинации изведени на површината и врз подлогата. Имено, авторот користи две површини, свила и платно, врз кои слика строго геометриски мотиви и нивната суперпозиција создава можност за делување на светлината чиј резултат е интересна оптикална игра која варира со промена на аголот на посматрање. Создадена е илузија на просторност која е составена од елементи кои делуваат „конкретно" и оние кои се „апстрактни" според некои суштествени правила на градење на едно ликовно дело.

Жичената мрежа (асоцијација на ограда) визуелно делува препознатливо, како дел од околината, додека геометриските мотиви во вториот план се најчесто втопени во светлина, „атмосфера" или „сфумато" што им дава меки контури. Строгоста на формите и пастелната сиво синкава, зеленкаста и сребренкаста обоеност, се јасни белези на еден урбан амбиент виден низ зголемени фрагменти. Тоа е сликарство концепт во кое речиси нема место за непосредно и вистинско доживување, за случајности. Авторот не е рамнодушен спрема одредените визуелни сензации, но големата педантност и сувопарната геометричност на формите не дозволуваат тие да се ублажат со било какви моментни впечатоци и непредвидени ефекти. Сликата станува речиси прецизен нацрт, а системноста на елементите е блиска до комјутерскиот начин на компонирање. Во делото на Вељо Ташовски се вградени искуствата на апстракцијата, посебно на оптикалната уметност, како и на концептуализмот. Секоја слика е строго дизајнирана без вибрации кои ќе и дадат на формата поазначителна уметничка таинственост, што ќе ги направи потопли и затоа поединствени.

Владимир Величковски